

# לאו קמודית דהאי ארעא דידי הוא?

האם ניתן לטעון מיגו למפרע?  
והאם אפשרי להשתמש ב'טענין ללוקח' כאשר  
הלוקח עצמו יודע שהטענה אינה נכונה?

## עידו וינוגרד

ראשי פרקים:

א. פתיחה

ב. מה הדין כאשר טוען שקנאה מאחר

ג. שיטת הרשב"ם

מדוע אי אפשר להאמין למחזיק במיגו

מקרה בו יוכל המחזיק לטעון למיגו

ד. שיטת התוספות

קביעת התוספות שאין אומרים מיגו למפרע וראיה לדבריו ממקרה 'דר בקשתא בעיליתא'

קושיא על דברי תוספות מדברי רב ב'קשתא בעיליתא' ויישובם

ראיות נוספות לדברי התוספות שאין אומרים מיגו למפרע

קושיא מהסוגיה בכתובות ומחלוקת רש"י ותוספות

יישוב הקושיא על רש"י

ה. מחלוקת רשב"א ור"י האם טענין ללוקח במקרה שלנו

טענת הרשב"א

קשיים בשיטת הרשב"א ויישובם

טענתו של ר"י ודחייתו לרשב"א

אבני מילואים ושו"ת הרד"ך

ו. דעת רבינו חננאל

טענת ר"ח

דחיית הרשב"א

יישוב שיטת רבינו חננאל

ז. סיכום

## א. פתיחה

חזקת קרקעות שונה משאר חזקות הממון. המושג חזקה פירושו ראייה והוכחה על מצבו או דינו של דבר מסוים, אשר נקבעת על יסוד מה שהיה בעבר או קיים בהווה. על פי הגדרה זו, כאשר חפץ נמצא ברשותו של אדם, אנו מניחים שהוא שלו.<sup>1</sup> אם כך, חזקת קרקעות שונה בכך שהקרקע אינה מצויה בכיסו או בביתו של האדם, אלא אדרבה, האדם הוא המצוי בתוך הקרקע שלו. הגמרא בפרק השלישי של מסכת בבא בתרא עוסקת בחזקה זו. ישנם מקרים בהם אדם נמצא בקרקע וטוען שהיא שייכת לו, אך אין בידו שטר מכירה שיאשר זאת, ומולו אדם אחר הידוע כבעלים המקורי של השדה הטוען לבעלות על אותה הקרקע. במקרים אלו נבדוק האם למחזיק בקרקע יש חזקה עליה, ואם כן נצרף את כוחה של החזקה לכוחה של טענתו על הקרקע, וכך נתמודד עם טענת המערער. טענתו של המחזיק היא סיבת המצאותו בקרקע.

אך מה דרוש לאדם הנמצא בקרקע על מנת לקבוע בה חזקה? כמה שנים צריך להימצא בה? למי יש זכות לערער על נוכחותו בקרקע? האם לכל אחד שרוצה יש זכות למחות על נוכחותו של אדם בקרקע?

המשנה (בבא בתרא כח, א) קובעת שנדרשת נוכחות בקרקע, וכמו כן שימוש בה, במשך שלוש שנים שלימות כדי לקבוע בה חזקה, ועל האדם להוכיח שאכן עמד בתנאים אלו. מנגד, אדם המעוניין לערער על המחזיק בקרקע צריך להוכיח שהוא היה הבעלים המקורי של השדה (להלן: "מרא קמא"), דבר הנעשה באמצעות עדים (להלן: "עדי מרא קמא").

ישנו כלל בדיני חזקות (שם, מא, א) הקובע שחזקה ללא טענה אינה חזקה. כלומר, חזקה של אדם בקרקע אינה מועילה לו כאשר הוא אינו טוען טענה בדבר המצאותו בה. טעם הדבר הוא, שכאשר בית הדין רואה שני אנשים הטוענים לבעלות על אותה הקרקע, וידוע שאחד מהם שהה בה במשך שלוש השנים האחרונות, יכול בית הדין להניח שאותו אדם דובר אמת והקרקע אכן שייכת לו. אך אם הוא עצמו אינו טוען דבר, אין בית הדין טוען טענות בשבילו (רש"י שם, כח, ב). מכאן שחזקה היא רק כח נוסף שמעניק בית דין לטענתו של האדם אבל אינה יכולה להתקיים בפני עצמה.

1 הגדרה זו מבוססת על הנאמר באנציקלופדיה תלמודית, כרך יג, ערך חזקה עמ' תנג, וכן כרך יד, ערך חזקת מטלטלים עמ' מ.

בנוסף, ישנו מצב שבו לאדם העומד מול בית דין ישנה האפשרות לטעון כמה טענות, ומתוכן הוא טוען טענה, החלשה מיתר הטענות האחרות שיכול היה לטעון. במצב כזה בית הדין מעניק לטענתו כח נוסף הנקרא 'מיגו'. הכוונה, מתוך שהאדם טען טענה חלשה במקום שיכל לטעון טענה חזקה יותר ניתן להניח שהוא דובר אמת, שהרי אם היה שקרן יכול היה לשקר בצורה טובה יותר.

## ב. מה הדין כאשר טוען שקנאה מאחר

הגמרא (בבא בתרא ל, א) מביאה מקרה כזה:

ההוא דאמר ליה לחבריה: "מאי בעית בהאי ארעא?" אמר ליה, "מפלניא זבינתה דאמר לי דזבנה מינך". אמר ליה "את לאו קא מודית דהאי ארעא דידי היא? ואת לא זבינתה מינאי? זיל, לאו בעל דברים דידי את". אמר רבא, דינא קאמר ליה.

פירוש המקרה: אדם מחזיק בקרקע (להלן: "המחזיק") ומולו אדם המערער על נוכחותו בקרקע זו (להלן: "המערער"). המחזיק בתגובה אומר לו שקנה את הקרקע מאדם אחר (להלן: "המוכר"), אשר סיפר לו כי קנה אותה מהמערער. לאחר דברים אלו אומר לו המערער, שבדבריו מודה המחזיק שהקרקע שייכת לו (למערער) ולכן עליו לצאת ממנה. המערער חותם את דבריו, "שהרי אינך בעל דברים איתי"<sup>2</sup>. הגמרא מחזקת את אמירתו עם קביעת רבא, שאכן דבר נכון אמר לו.

לכאורה ניסוח הגמרא אינו חושף הרבה על הרקע של המעורבים בסיפור. הגמרא הותירה לנו לא מעט שאלות לברר בעצמנו. מה ידוע לנו על המערער? מה ידוע לנו על המחזיק? האם יש עדי מרא קמא? האם יש עדים שהיו נוכחים בשעת המכירה? האם שהה המחזיק בקרקע שלוש שנים? נעייין בדברי הראשונים שהתייחסו לדברים על מנת לענות על שאלות אלו.

## ג. שיטת הרשב"ם

הרשב"ם מבין את אמירתו של המחזיק למערער באופן הזה- "קניתי את הקרקע מפלוני, שאמר לי בשעת המכירה שקנאה ממך". מוסיף הרשב"ם ומבאר לנו, שמאחר שלא טען המחזיק ששהה בקרקע במשך שלוש שנות חזקה, מכאן ששטר המכירה שלו עודנו אצלו. בנוסף, יש לדייק מכך שאמר המחזיק "שאמר לי" שאין

2 המושג "אינך בעל דברים איתי" (או "לאו בעל דברים דידי את" כמו שהוא מובא בגמרא) אינו מובן, מה טענתו של המערער? שאלה זו תזכה להתייחסות בסוף המאמר.

הוא יודע בוודאות שאכן נקנתה הקרקע מהמערער. הטעם לכך שמעמידים את הקרקע ביד המערער הוא שהמחזיק מודה שהקרקע היתה של המערער, ולכן אין זה משנה האם החזיק בה שלוש שנים או לא, שאפילו החזיק בה שלוש שנים-חזקה שאין עמה טענה היא, שהרי המחזיק אינו יודע אם הקרקע באמת היתה שייכת למי שמכרה לו, והרי הוא כמודה שאינו יודע בוודאות שהקרקע שלו, ויחזירנה למערער והוא יגבה את כספו מהמוכר. דין זה תקף למרות שאין עדים למערער שהוא היה המרא קמא, כפי שניתן להסיק מכך שהמערער שואל את המחזיק "אינך מודה שהקרקע שלי היתה?", כיוון שהמחזיק עצמו הודה שהקרקע היתה שייכת לו.

### מדוע אי אפשר להאמין למחזיק במיגו

לכאורה למחזיק ישנה אמינות מכוח מיגו. אם היה טוען "ממך קניתי" היינו מאמינים לו משום שיש לו טענה וחזקה, אם כך מדוע אין אנו נותנים לטענתו משקל כבד יותר? הרשב"ם מסביר שבמקרה שלנו אין אנו יכולים להאמין לטענת המחזיק "מפלוני קניתי" שאמר לי שקנאה ממך" במיגו שאם היה רוצה היה אומר "ממך קניתי", מכיוון שהמחזיק עצמו מודה בגוף טענתו שאינו יודע אם מי שמכר לו את הקרקע באמת קנה אותה או לא. לכן, למרות שכוח המיגו נותן לטענתו כוח נוסף של אמינות, אין אנו יכולים לסמוך עליה בשביל להעמיד בבעלותו את הקרקע שהרי טענתו טענת שמא היא,<sup>3</sup> שהוא אינו יודע האם יש לו זכות חוקית בקרקע.

ולכן כיוון שמודה המחזיק למערער שהקרקע היתה שלו בשלב מסוים, נמצא מודה בחזקת המרא קמא של המערער (והודאת בעל דין חשובה כמאה עדים<sup>4</sup>), ובנוסף לכך מודה שאינו יודע שזכותו בקרקע ודאית, שהרי לא טען טענת ברי כגון

3 טענת שמא- טענה שאינה ודאית. לדוגמא "מפלוני קניתי" שאמר לי שקנאה ממך" זוהי טענה הטוענת לבעלות על הקרקע כאשר אינה מביעה ודאות לגבי זכותו על הקרקע משום שאינו יודע בוודאות אם מי שמכרה לו דיבר אמת.

טענת ברי- טענה ודאית שאין בה ספק כלל. 'קניתי מפלוני שקנאה ממך בפני' זוהי טענת ברי, שהרי אין למחזיק בקרקע ספק האם הקרקע היתה שייכת למי שמכרה לו.

4 הודאת בעל דין- אדם המודה בעובדה על עצמו, כגון אדם המודה בעצמו שעליו לשלם (מוכר בקידושין סה, ב). הגדרה זו מבוססת על הנאמר בקובץ יסודות וחקירות, ערך הודאת בעל דין עמ' 291.

"קניתיה מפלוני שקנאה ממך בפני", או "יש לי עדים שמי שמכר לי את הקרקע גר בה יום אחד לפחות"<sup>5</sup>, ולכן אנו מוציאים את השדה מחזקתו.

### מקרה בו יוכל המחזיק לטעון למיגו

הרשב"ם מוסיף ואומר שאם היה מקרה שבו המחזיק החזיק שלוש שנים בקרקע וטען טענת ברי כגון "מפלוני קניתיה שקנאה ממך בפני", או שהביא המחזיק עדים שהחזיק בה מי שמכרה לו יום אחד, בגלל שטענתו היא טענה ודאית, שיודע בבירור שהקרקע נקנתה מיד המרא קמא, נאמן במיגו שהיה יכול לומר "ממך קניתיה ו'אכלתיה' שלוש שנות חזקה", שהיא טענה המעמידה את הקרקע בחזקת המחזיק.

אבל במקרה שלנו, אם היה המחזיק מביא עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד, אבל לא היה יודע בבירור אם לקחה מיד המ"ק או לא, אין זה מועיל כלום מאחר שהמחזיק לא החזיק שלוש שנים וגם למי שמכרה לו אין שטר מכירה, ולכן טענתו של המחזיק הינה רק טענת שמא ללא חזקה, דבר אשר אינו מועיל להעמיד את הקרקע בחזקתו.

### ד. שיטת התוספות

התוספות (שם ל, א ד"ה "לאו קמודית")<sup>6</sup> בפתיחת דבריו מביא את דברי הרשב"ם המסביר שיש מקרים בהם המחזיק, לאחר החזקתו בקרקע שלוש שנים, יכול היה להיות נאמן במיגו, באחת משתי טענות; הראשונה, אם יביא עדים שהמוכר לו את הקרקע החזיק בה יום אחד לפחות, והשנייה, אם יטען "מפלוני קניתיה שקנאה ממך בפני". בשני המקרים הללו יהיה נאמן במיגו שהיה טוען "ממך קניתיה ו'אכלתיה' שלוש שנות חזקה". ומעיר התוספות על דבריו של הרשב"ם, שכך יהיה הדין רק במקרים בהם יש עדים למערער המוכיחים שהוא המרא קמא, אך במקרה כשלונו, שניתן להניח שלמערער אין עדי מ"ק כמו שביארנו, המחזיק יוכל לזכות בקרקע על ידי הטענות הללו במיגו שהיה טוען "לא היתה שלך מעולם", (מצב בו

5 ישיבה בקרקע יום אחד מועילה להצטרף לחזקת המחזיק על ידי שהופכת את המחזיק ל'לוקח' וממילא ב"ד טוענים לו את הטענות שהמוכר היה יכול לטעון בעצמו ולזכות באמצעותן בקרקע (ראה הערה 7). כמובן שהדבר נכון רק כאשר אין למרא קמא עדים שהיה בקרקע לאחר אותו היום שבו העידו על המוכר שהיה נוכח בקרקע.

6 כל אזכור של התוספות במאמר מתייחסת לתוספות זה אלא אם כן צוין אחרת.

המערער טוען טענת ברי, אך גם המחזיק טוען טענת ברי או 'טענין ללוקח' ובנוסף לכך יש לו מיגו,<sup>7</sup> לכן המחזיק יזכה בקרקע) ואין צורך בחזקה כדברי הרשב"ם.

### קביעת התוספות שאין אומרים מיגו למפרע וראיה לדבריו ממקרה 'דר בקשתא בעיליתא'

התוספות מסביר כי במקרה שלנו מאחר שטען כבר המחזיק בתחילה "מפלוני קניתיה שאמר לי שקנאה ממך", ודאי ששוב אינו יכול לטעון טענה נוספת כגון "קנאה ממך בפני" או "יש לי עדים שגר בה יום אחד" במיגו שהיה יכול לומר בתחילה "לא היתה שלך מעולם", כי אין אנו אומרים מיגו למפרע.

מסופר בגמרא (שם מא, ב) על אדם שגר בעליית בית בעיר קשתא ארבע שנים, יום אחד ניגש אליו בעל הבית ושאלו מה מעשיו בבית זה? ענה לו אותו אדם "קניתי את עלייה זו מפלוני שהייתי סבור שקנאה ממך" (רשב"ם שם). באו לדין לפני ר' חייא, שאמר לאותו המחזיק, "אם תביא עדים שהמוכר לך החזיק בעלייה זו, ואפילו ליום אחד, אעמיד את הקרקע בידך ואם לא אוציאה מידך".

מדייק התוספות מדברי ר' חייא, מכיוון שאמר למחזיק להביא עדים על החזקה המוכר יום אחד, ניתן להבין שאם היה המחזיק טוען "מי שמכרה לי גר בקרקע יום אחד בפני" לא היה נאמן במיגו דאי בעי אמר "ממך קניתיה". ומבאר התוספות את הטעם.

כיוון שכבר הודה דלאו מיניה זבנה לית ליה תו מיגו, ואין לו להאמינו במאי דקאמר השתא מתוך שהיה יכול לשקר בתחילה קודם שהודה דלא הוה מסיק אדעתיה שהיה זקוק לטענה זו.

לצורך הבנת נימוק התוספות נבאר את המקרה לשלבו. אדם מסוים החזיק בעלייה במשך ארבע שנים. כאשר בא בעל הבית וערער על נוכחותו בקרקע, המחזיק טען כלפי בעל הבית "קניתיה מפלוני שהייתי סבור שקנאה ממך". ולאחר מכן הורה לו ר' חייא להביא עדים על נוכחותו של המוכר בקרקע. הבה נבחן לרגע את טענתו של המחזיק. יש לו חזקה על הקרקע, שהרי שהה שם ארבע שנים, והוא טוען טענה ובנוסף לכך יש לטענתו מיגו, שהרי היה יכול לטעון "ממך קניתיה". לכאורה היה

7 טענין ללוקח - אם יביא המחזיק עדים שהחזיק בה המוכר יום אחד, יחשב כלקוח, ובית דין טוענים לירוש וללוקח את הטענות שיכלו לטעון המוכר והמוריש אילו היו ניצבים לפני בית הדין (בבא בתרא כג, א'). ישנה מחלוקת מה הטעם לדין 'טענין', אך לפי כל הדעות חייב בית הדין לברר שהוא אכן לוקח (או יורש) כדי לטעון בשבילו את מה שיכל לטעון המוכר (או המוריש).

צריך לזכות בה. אם כן מדוע הורה לו ר' חייא להביא עדים שמי שמכר לו את הקרקע גר בה יום אחד, ותלה בכך את הכרעתו בדין? התשובה לכך היא שכיוון שטענתו אינה טובה, הרי הוא כמודה שאינו יודע בוודאות אם יש לו זכות על הקרקע. ולכן למחרת הוא נצרך 'לשפר' את טענתו ור' חייא אומר לו שרק אם יביא עדים על נוכחותו של המוכר בקרקע, יוכל בית הדין לטעון בשבילו.

נחזור לדיוק התוספות. מכך שר' חייא הורה למחזיק להביא עדים ניתן להסיק שהוא עצמו אינו יכול להעיד "מי שמכרה לי גר בה יום אחד בפני", מדוע?

כאשר בית דין בא לטעון בשביל לוקח, הוא חייב לדעת בבירור שאותו אדם אכן קנה מהמוכר.<sup>8</sup> על מנת שבית הדין 'יטען' בשביל המחזיק שבא בטענת "מי שמכרה לי גר בה יום אחד בפני" זקוק הוא למיגו שהיה יכול לומר "ממך קניתיה" כדי לבסס את נאמנותו. והיאך יכול לטעון למיגו כזה? הרי אתמול כבר הודה שלא ממנו קנה, אלא מאדם אחר! לכן, מכיוון שאין לו מיגו אינו נאמן, ובית הדין אינו יכול לטעון בשבילו.

בנוסף, מסביר התוספות שאין להאמין למחזיק במיגו שהיה יכול לשקר בתחילה לפני שהודה שלא ממנו קנה את העלייה, משום שבתחילה לא העלה על דעתו שיהיה זקוק לטענה טובה יותר.<sup>9</sup> וזוהי בעצם הסיבה שאין אומרים מיגו למפרע.

נחזור למקרה שלנו. בתחילה, טען המחזיק כלפי המערער: "מפלוני קניתיה שאמר לי שקנאה ממך", ולאחר מכן הוציאו את הקרקע מידו, מפני שטענתו טענת שמה. התוספות מסביר לנו שאינו יכול לבוא עכשיו ולטעון "מפלוני קניתיה שקנאה ממך בפני" או "יש לי עדים שמי שמכר לי את הקרקע גר בה יום אחד לפחות" ולהיות נאמן במיגו שהיה אומר "ממך קניתיה", משום שכבר הודה שלא ממנו קנה, ולא

8 ראה הערה 7.

9 תוספות (ועוד ראשונים) מבין את הדרך בה עובד מיגו בצורה כזו, כאשר בעל דין בא לפני הדיינים וטוען טענה שהיא חלשה יותר מטענת היריב, (נראה שנכון להגיד שגם הכרחי שיבין שטענתו חלשה יותר) ולמרות זאת הוא דבק בה, למרות שיכול לטעון טענה חזקה יותר, יש לדיינים להניח שהוא דובר אמת. חלק מהאחרונים (קובץ שיעורים חלק ב', סימן ג' ו-ד', חידושי הגר"ש שקאפ בכא מציעא, סימן ה' ועוד) תפסו את שיטת הפעולה של מיגו בצורה שונה, הם סוברים שכוח הטענה הוא שפועל פה, כלומר - כאשר אדם טוען טענה שהיא חלשה, ויכול לטעון טענה חזקה יותר, כח הטענה החזקה יותר "עומד לרשותו" ומחזק את טענתו החלשה יותר. לפי שיטה זו גדר מיגו מתאים בעיקר לדיני ממונות, מכיוון שבדיני ממונות אדם ממש קרוב לממון, הוא "ממש אוחו בו", כל מה שמפריד בין האדם לממון זה טענה אחת שיכל לטעון (שיטה זו פחות ניתנת להבנה כאשר לא מדובר בדיני ממונות מכיוון שרק בדיני ממונות יש עניין של מוחזקות).

יכול המחזיק להיות נאמן במיגו שהיה יכול לומר בתחילה "ממך קניתיה", משום שלא העלה על דעתו באותה העת שיהיה זקוק לטענה זו.

### קושיא על דברי התוספות מדברי רב ב'קשתא בעיליתא' ויישובם

בהמשך דברי הגמרא (שם מא, ב) לאחר דברי ר' חייא, אומר רב, שלדעתו, אם היה אומר "מפלוגי קניתיה שקנאה ממך בפני" היה נאמן במיגו שהיה יכול לומר "ממך קניתיה". ניתן להבין את דברי רב בגמרא בשני אופנים. אחד מהם הוא שלאחר שכבר טען "קניתי את עלייה זו מפלוגי שהייתי סבור שקנאה ממך" יכול לחזור ולטעון טענה נוספת "מפלוגי קניתיה שקנאה ממך בפני" ולזכות בקרקע ולכאורה אין זה מסתדר עם הנחת התוספות שמיגו למפרע לא אמרינן, שהרי איך יכול להיות שלאחר שאמר המחזיק "מפלוגי קניתיה שהייתי סבור שקנאה ממך" יהיה נאמן במיגו שהיה אומר "ממך קניתיה", הרי כבר הודה שלא ממנו קנה!?

מיישב התוספות את קושייתו, שאין כוונת רב לפי האופן שבארנו, שלאחר טענתו "מפלוגי קניתיה שקנאה ממך" יוכל המחזיק לחזור ולטעון "מפלוגי קניתיה שקנאה ממך בפני". אלא כוונת רב היא, שאם היה המחזיק טוען מלכתחילה קודם שהודה, "מפלוגי קניתיה שקנאה ממך בפני" היה נאמן במיגו שהיה אומר "ממך קניתיה". התוספות מוסיף ואומר שאותו דין היה תקף גם אם היה אומר "מי שמכרה לי גר בקרקע יום אחד בפני".

### ראיות נוספות לדברי התוספות שאין אומרים מיגו למפרע

בגמרא בסנהדרין (לא, א) מסופר על אישה שלוה ומלווה סמכו עליה לשמור את שטר הלוואתם, והיא טוענת בבית דין שהשטר פרוע, לאחר שהוא הוחזק בבית דין.<sup>10</sup> רב נחמן, הדיין בבית הדין, לא האמין לאותה אישה.<sup>11</sup> שאל אותו רבא "והרי יש לה מיגו! שיכלה פשוט לשרפו!", ענה לו רב נחמן, "כיוון שכבר הוחזק בבית דין, אין אנו אומרים מיגו שיכלה לשרפו".

תוספות מסביר ש"הוחזק בבית דין" הכוונה שראינוהו בידה ולכן אם נגיד שלאחר מכן היא באה וטוענת שהוא פרוע, הסיבה שלא נאמין לה במיגו שיכלה לשרפו היא ברורה, והיא שמיגו למפרע לא אמרינן!

10 ראו להלן מחלוקת רש"י ותוס' מה הכוונה הוחזק בבית דין.

11 יש בגמרא שתי גרסאות, בראשונה מובא שרב נחמן דווקא כן האמין לה, אך תוספות מזכיר רק את השנייה.



ישנה מחלוקת בין רש"י לתוספות מה הכוונה 'הוחזק בבית דין', לפי רש"י, הכוונה שהשטר קיים על ידי בית דין והונפק על ידם. לפי פירוש זה פשוט נסביר שכוחה של האישה אינו מספיק בשביל להפקיע מעשה בית דין.

תוס' מקשה על פירוש רש"י, ושואל, מה העניין? הרי סוף סוף היתה יכולה לשרפו, ולמרות שקיים בבית דין יכלה לגרום לכך שלא נגבה מכח השטר וממילא יש בידה מיגו.

בגמרא בשבועות (לח, ב) מסופר, על אדם שבא בפני עדים ואמר לחברו "אתה חייב לי מנה" וענה לו חברו "נכון". למחרת בא הראשון ואמר לחברו, "תנהו לי" אם אמר לו חברו "נתתיו לך" פטור ומאמינים לו. בהמשך בגמרא שם (מא, א) מקשים על זה לפי הדעה האומרת שהמלווה לחברו מול עדים, צריך גם לפורעו מול עדים. הרי כאן כיוון שדרש המלווה מהלווה את הכסף מול עדים, כאילו הלווה לו מול עדים ואיך יכול הלווה להיות נאמן אם אומר שפרע את חובו שלא בפני עדים?

התוספות שואל, מה הקושיא? הרי המקרה פה שונה שהרי הלווה יכול לטעון מיגו שהיה אומר כבר אתמול "לא היו דברים מעולם". עונה התוספות, אלא ודאי שהגמרא סוברת שמיגו למפרע לא אמרינן, ולכן נצרכת הקושיא.

### קושיא מהסוגיה בכתובות ומחלוקת רש"י ותוספות

תוספות מביא מקרה מהגמרא בכתובות (קט, ב), שם אדם הידוע כמרא קמא של שדה א' חתם כעד על שטר מכירה של שדה ב' הסמוך לו, וכחלק מהגדרת הגבולות של השדה הנמכר נאמר על שדה א' שהוא השדה של פלוני. לאחר מכן בא המרא קמא, ומערער על פלוני שיושב בשדה א', שהוא גזלן, ושהשדה שלו. אביי אומר לאותו אדם, שאם 'עשאה סימן לאחר' מאבד את הקרקע. עונה לו המרא קמא שהוא חזר וקנה מהמחזיק את הקרקע לאחר שעשאה סימן לאחר. לאחר טענה זו, אביי מעמיד את השדה בחזקתו, משום שאמר רבי יוחנן "טען חזרתי ולקחתיה, נאמן"<sup>12</sup>.

12 תוס' לא מביא את המקרה המדויק המופיע בגמרא בכתובות, אלא קווים כלליים ועקרונות החשובים לעניינו. להלן המקרה המופיע בכתובות כמו שהוא מסופר שם: אדם, שידוע כמרא קמא של שדה מסוים, היה חתום על שטר בו נכתב שאותו שדה שייך לפלוני, המחזיק בקרקע. בא אותו מרא קמא אל המחזיק ומחה על נוכחותו בקרקע, ולאחר מכן נפטר המחזיק. האפוסטרופוס הוא הקים לילדיו בא לפני אביי, לטעון על אותו שדה. אמר לו אביי, "עשאה סימן לאחר, איבד את זכותו" (כלומר, חתם על שטר שכחלק מהגדרת הגבולות עשה סימן שאותו השדה שייך לפלוני), אמר לו האפוסטרופוס, "אם אביהם של היתומים היה כאן היה טוען שרק על תלם אחד הודה למחזיק, התלם החיצוני הקרוב לקרקע השכנה". אמר לו

לכאורה תמוה, הרי זה ממש הגדרת מיגו למפרע, איך הגמרא אומרת "הטוען חזרתי ולקחתיה, נאמן"? הרי מעשה שעשה בעבר פורך לו את הטענה, ומדוע שנאמין לו אם משנה את גרסתו?

תוספות ורש"י מפרשים כל אחד באופן שונה את הגמרא. תוספות מיישב את קושייתו, ואומר שמדובר שם במקרה שחזר ואכלה שלוש שנות חזקה לאחר שעשאה סימן לאחר. לאחר מכן, תוספות שואל על עצמו, אם כך אז מה חידושו של ר' יוחנן ש'הטוען חזרתי ולקחתיה, נאמן'? הרי שנינו משנה מפורשת (בבא בתרא מא, א) כל חזקה שיש עמה טענה שמה חזקה! ומדוע שלא ניתן לו את הקרקע אם אכל את הקרקע שלוש שנים, וטען טענת ברי? תוספות עונה שהיה אפשר לחשוב שאדם שטוען שקנה שדה שאמר שלו ונגזל ממנו לא יהיה נאמן, שאין אדם קונה רכוש של עצמו, בא ר' יוחנן להשמיע לנו שאין זה כך, ואם יש לאדם טענת ברי וחזקת שלוש שנים הוא נאמן.

רש"י (קט, ב) מפרש את המקרה בגמרא כפשוטו ללא מה שהוסיף תוספות שחזר והחזיק בה שנות חזקה. ומפרש את נאמנות המחזיק לטעון שחזר ולקחה מהמערער משום "הפה שאסר הוא הפה שהתיר". כיון שיש עדים שהיתה של המרא קמא בעבר, ורק משום פיו שלו (שעשאה סימן לאחר) יש למחזיק ראייה שהקרקע שייכת לו, ואם הוא לא היה אומר כלום לא היתה למחזיק הוכחה, לכן אם אומר "חזרתי ולקחתיה", נאמן. יש לתמוה על רש"י - איך המיגו יועיל? הרי הוא מיגו למפרע, וכראיות תוספות שאין אומרים מיגו למפרע.

### יישוב הקושיא על רש"י

ניישב את שיטת רש"י על ידי עיון בדברי הטור באבן העזר (סימן קנב, ו):

לא היתה בחזקת אשת איש, ובאה לפנינו ואומרת "אשת איש הייתי וגרושה אני", נאמנת (במיגו שהיתה אומרת לא הייתי נשואה מעולם). כתב הרב רבינו יונה דוקא בתוך כדי דיבור, אבל לאחר כדי דיבור לא מהימנא אלא אם כן נותנת אמתלא

אביי "טענה טובה טענת, שהר אמר ר' יוחנן אם טען ואמר תלם אחד עשיתי לך, נאמן". משמע, לא על כל השדה שנגזל הודה האב שהוא של המחזיק, אלא רק על תלם אחד. אמר אביי לאפוטרופוס "לפחות וותר למחזיק על התלם המדובר, כי גם לדבריך הודה עליו אביהם של היתומים". על אותו תלם היה שורת דקלים צפופים וערכו היה גדול, לכן לא רצה האפוטרופוס לוותר עליו. טען האפוטרופוס, "אם היה אביהם כאן היה טוען 'חזרתי וקניתי ממנו את הקרקע' ולכן צריך להעביר לרשות היתומים גם את התלם הנותר". ענה לו אביי, "טענה טובה טענת, שהרי אמר ר' יוחנן שאם טען חזרתי ולקחתיה נאמן".

לדבריה. והרמ"ה כתב שאין צריך תוך כדי דיבור, ומכל מקום צריך שתאמר כן קודם שיסתלקו מאותו ענין, כל זמן שתעסוק בו בתוך כדי דיבור של דיבור אחרון. ונראה לי שאין צריך לא לזה ולא לזה, כיון שאינה עוקרת דבריה הראשונים אלא מוספת עליה לומר נתגרשה, וכיון שלא ידענו שהיתה אשת איש אלא על פיה נאמנת.

נראה ליישב את מחלוקתם של רש"י ותוספות לפי החילוק המופיע בטור. דעת הרמ"ה ודעת רבינו יונה המופיעות בטור סוברות כשיטת התוספות, שתהיה נאמנת לטעון 'וגרשה אני' רק אם תטען זאת ב'אותו דיבור' בו טענה "אשת איש הייתי", ואילו דעת הטור (המצוינת במילים 'ונראה לי') כרש"י - שיכולה לטעון כל זמן שרוצה, משום שיכלה לטעון בתחילה "לא הייתי נשואה מעולם".

נראה לחלק בשיטת רש"י בין המושגים 'מיגו' ו'הפה שאסר' - במיגו מדובר במקום בו לאדם יש אפשרות לטעון או טענה א', או טענה ב', והוא בוחר בחלשה מבין השניים ומכך בית דין מסיקים שהוא כנראה דובר אמת. בטענת הפה שאסר לעומת זאת, מדובר במקרה בו האדם לא היה מחויב לטעון שום דבר, ומה שהוא טען היה מרצונו. אם לא היה טוען כלום לא היה מתחייב. לכן, אם טען משהו שלא היה צריך לטעון וגרם לו לבעייתיות בהמשך, אנו אומרים שנאמן להתיר לעצמו.

ניתן לראות זאת גם במקרה שלנו בכתובות. לדעת תוספות משום שזהו 'מיגו', ו'מיגו למפרע לא אמרינן' - אי אפשר להבין שמדובר במקרה שהמרא קמא נאמן מיגו שלא היה חותם בשטר מלכתחילה, שהרי סוף סוף הוא חתם כבר, ומיגו למפרע לא אמרינן. לכן, חייבים להעמיד את המקרה במצב בו כבר חזר והחזיק בקרקע שלוש שנות חזקה לאחר ש'עשאה סימן לאחר'; ולכן זכה בקרקע ולא משום המיגו. לעומת זאת, רש"י אינו מתקשה במקרה,<sup>13</sup> משום שמקרה זה הוא בכלל בגדר המושג 'הפה שאסר' ולא 'מיגו'; מכיוון שאף אחד לא חייב את המרא קמא לחתום על השטר כעד. לכן, לפי שיטת רש"י יכול להמשיך ולטעון 'חזרתי ולקחתי', ויהיה נאמן משום 'הפה שאסר'.

## ה. מחלוקת רשב"א<sup>14</sup> ור"י האם טענין ללוקח במקרה שלנו

### טענת הרשב"א

הרשב"א אומר שבמקרה שלנו אם היה המחזיק מביא עדים שגר שם המוכר יום אחד היה זוכה בקרקע, למרות שאין לו מיגו ושארין חזקה, מכל מקום 'טענין ללוקח', משום שיכל המוכר לזכות בקרקע במיגו שהיה אומר (למערער) לא היתה שלך מעולם, מכיוון שאין למערער עדי מרא קמא כמו שראינו. וכל זאת למרות שהלוקח יודע שהיתה של המערער והרי הוא כעד אחד נגד המיגו של המוכר.

אפשר לראות במפורש את החלוקה בין הרשב"א לבין הרשב"ם בלשונם- הרשב"ם אומר לקראת סוף דבריו:

והכא בהאי עובדא אפילו אם באו עדים שהחזיק בה יום אחד אותו המוכר אבל אין יודע אם לקח אותה אם לאו אינו מועיל כלום מאחר שזה לא החזיק שלש שנים וגם הראשון אין לו שטר מכירה מן הבעלים.

ואילו הרשב"א אומר בתחילת דבריו:

ובעובדא דידן אי הוה מייטי המחזיק סהדי דדר ביה חד יומא נראה לרשב"א דהוה לאוקומי לארעא בידיה אע"ג דליכא מיגו מ"מ טענין ללוקח מאחר שהיה המוכר נאמן לומר זכינתה מינך במיגו דאי בעי אמר לא היתה שלך מעולם ואף על גב דהאי לוקח ידע שהיתה שלו והוי כחד סהדא מכל מקום הוי מיגו כדמשמע לקמן (דף לג: )

החידוש בדברי הרשב"א הוא שהמחזיק יכול לזכות בקרקע על ידי עדים שגר בה המוכר יום אחד, גם אם לא החזיק בקרקע שלוש שנים.

### קשיים בשיטת הרשב"א ויישובם

הרשב"א מצביע לנו על שני קשיים בטענתו שצריך ליישב. הראשון, יש לנו עד אחד (הלוקח) כנגד המיגו של המוכר, וכידוע עד אחד נגד המיגו פורך אותו. השני, איך אפשר לטעון 'טענין ללוקח' כאשר הלוקח עצמו אינו יכול לטעון טענה זו? הרשב"א מיישב את שני הקשיים בדוגמאות מהש"ס.

14 כל אזכור של הרשב"א במאמר אינו מתייחס לרבי שלמה בן אברהם אבן אדרת שכתב את חידושי הרשב"א, אלא לאחד מבעלי התוספות המובא בתוך התוספות בגמרא.

בגמרא (בבא בתרא לג, ב) מסופר על אדם שחטף חתיכת כסף לפלוני, באו שניהם לדין והביא פלוני עד אחד כנגד החוטף בטענה שחטף. טען החוטף כנגדו "אמת שחטפתי, אך את שלי חטפתי", ומשום שאינו יכול להישבע כדי להכחיש את עדותו של המערער,<sup>15</sup> הגמרא פוסקת שישלם, כדינם של המחויבים שבועה ואינם יכולים להישבע.

לכאורה נראה מהגמרא שהסיבה היחידה שאינו נאמן היא שאינו יכול להישבע, אך אם היה יכול להישבע, היה נאמן במיגו שהיה אומר "לא חטפתי כלל". אם כן, מדוע לא נטען למיגו? התשובה היא שמיגו כזה יצריך שבועה על מנת לפרוך את טענת העד, אבל פה הרי כבר הודה החוטף שבאמת חטף, אך חטף את שלו, ולכן לא יכול להישבע. משמע מכאן, שאם לא היה מחויב שבועה, היה החוטף נאמן במיגו למרות שיש כנגדו עד אחד.

מכאן לומד הרשב"א על הגמרא שלנו- מכיוון שבקרקעות אין חיוב שבועה, היה נאמן המוכר לטעון "ממך קניתי" מיגו שהיה אומר "לא היתה שלך מעולם", למרות שיש עד אחד, הלוקח עצמו, שמעיד כנגדו.

אם כך נשאר הקושי כיצד טוענים ללוקח טענה שהוא אינו יכול לטעון? גם את זה מיישב הרשב"א מהגמרא (שם ע, ב); מסופר על אדם שהפקיד אצל חברו פיקדון עם שטר, ומת השומר. בא המפקיד אל היתומים ומבקש את הפיקדון, והיתומים אינם יודעים מה עשה אביהם, האם החזיר למפקיד או לא. ואומרת הגמרא טענינן ליתומים, למרות שאי אפשר לטעון להם טענה שתפטור אותם כגון שנאנסו ולכן הפיקדון לא אצלם,<sup>16</sup> טוענים להם "החזרתיו לך", שאביהם החזיר למפקיד כבר בחייו.<sup>17</sup> תשובה זו מתקבלת משום שיכל אביהם לטעון "החזרתיו לך" ולהיות נאמן מיגו שהיה אומר "נאנסתי".

הגמרא אומרת שצריך לטעון ליתומים "נאנסו", אבל בגלל שלא יכולים לטעון "נאנסו" ליתומים, טוענים להם "החזרתיו לך" ומוציאים אותם דרך דברי האב במיגו

15 התורה צוותה במקרה כזה רק על שבועה שנועדה להכחיש את עדותו של העד האחד, "לא יקום עד אחד באיש לכל עוון ולכל חטאת", מכאן למדו שאין עד אחד יכול לחייבו ממון, אבל יכול לחייבו שבועה שתכחיש עדותו. אבל במקרה שלנו, שהודה החוטף כבר שחטף ורק רוצה להישבע שחטף את שלו, שבועה כזו לא נתנה לו התורה אפשרות להישבע.

16 טענה אשר תפטור אותם כיוון ששומר פטור במקרה של אונס.

17 אי אפשר לטעון 'טענינן ליה' במצב שאינו שכיח, ולכן אפשר לטעון להם "החזרתיו לך", אך אי אפשר לטעון להם "נאנסו".

שהיה אומר "נאנסתי". אם כן אנו רואים שהגמרא טוענת ליתומים טענה שאינם יכולים לטעון בעצמם ולמרות זאת הם זוכים על ידה בדין.

אם כך, כמו שהגמרא טוענת ליתומים טענה שהם עצמם לא יכולים לטעון מכח טענת האב האפשרית שהיה יכול לטעון למיגו (שם), כך גם פה תגיד שהגמרא תטען למחזיק טענה שהוא עצמו אינו יכול לטעון, מכח טענת המוכר שהיה יכול לטעון למיגו.

### טענתו של ר"י ודחייתו לרשב"א

הלימוד שהרשב"א למד ממקרה היתומים על המקרה שלנו אינו נראה לר"י, והוא מפריד בין המקרה שם לבין המקרה שלנו, ואומר שאי אפשר ללמוד מזה על זה. במקרה שלנו הלוקח יודע משעת קנייתו מה האמת, הרי אמר לו המוכר "קנייתיה מפלוני", ולכן אם רוצה המוכר לזכות בקרקע, אין לו מיגו שהיה אומר "לא היתה שלך מעולם". המוכר מודע לכך שאם ישקר ויגיד "לא היתה שלך מעולם", הלוקח יוציא את השדה מחזקתו ויתנו למערער. לכן, לא נטען פה למיגו. לעומת זאת, במקרה עם היתומים אין זה כך. הרי מעצם העובדה שהיתומים לא טוענים לכלום מההתחלה, אנו מבינים שאין הם מודעים למה באמת קרה עם הפקדון שהופקד אצל אביהם, ולא יוכלו לטעון נגד המיגו. לכן אין שום דבר שחוסם אותנו מלטעון בשבילם. משום כך, אי אפשר ללמוד מהמקרה שלהם על שלנו.

ר"י אינו חולק על לימודו של הרשב"א מדף לג, ב שניתן לקבל מיגו גם כאשר יש עד אחד כנגד הטוען למיגו, אלא רק על לימודו מדף ע, ב משם למד הרשב"א שניתן לטעון ל'טענינן' גם כאשר הלוקח אינו יכול לטעון בעצמו את טענה זו.

### אבני מילואים ושו"ת הרד"ך

השולחן ערוך (אבן העזר, סימן ז' סעיף ו'), אומר:

מי שאמרה נשבית וטהורה אני והתירוה בית דין לינשא (או שנשאת לפני בית דין ולא מיחו בה),<sup>18</sup> ואחר כך באו שני עדים שנשבית, הרי זו תנשא לכתחלה ולא תצא מהתירה. ואפילו נכנס אחריה שבאי והרי היא שבויה לפנינו ביד אדונים, הרי זו לא תצא מהתירה שהתירוה, ומשמרין אותה מעתה עד שתפדה. ואם באו לה ב' עדים אחר כך שנטמאת, אפילו נשאת ואפילו היו לה בנים, הרי זו תצא. ואם בא עד אחד אינו כלום.

השולחן ערוך אומר שאם מישחי טענה "נשביתי וטהורה אני" נאמנת במיגו שהיתה אומרת "לא נשביתי כלל", ואינה יוצאת מהתירה אפילו אם באים עדים אח"כ שנשבתה. לכאורה גם אם במקרה שהיתה אומרת "לא נשביתי כלל" היו הם באים ומכחישים אותה, למה נאמנת?

האבני מילואים (סימן ז' אות ב') מביא את הרד"ך שאומר שגם כהן המודע לכך שנשבתה מותר לו לשאתה מכח המיגו. הרי בית דין התירוה, ואין זה משנה שיכל להכחיש עדותה אם היתה משקרת. האבני מילואים אומר שלדעתו נראה לתלות את אמירתו של הרד"ך במחלוקתם של רשב"א ור"י בסוגייתנו. הרד"ך סובר כשיטת הרשב"א, שאין זה משנה שהכהן יודע שנשביתה, מכיוון שבית דין כבר התירוה ואין זה משנה למי נישאת. כמו במקרה שלנו- מכיוון שבית דין טענו למיגו בשביל המוכר והעמידו את הקרקע בחזקתו, מכאן אין זה משנה למי הוא מוכר את הקרקע הלאה, הרי מותר לו למכור למי שרוצה. ואילו ר"י גם כאן יגיד שאין הכהן יכול לשאת את האישה, שהרי איך נטען בשבילו טענה שהוא עצמו אינו יכול לטעון.

האבני מילואים מסביר לנו שהמחלוקת בין רשב"א לר"י אינה מחלוקת מוגבלת לסוגייתנו, אלא מחלוקת עקרונית בדין מיגו האם דין מיגו תקף גם למי שאינו יכול לטעון אותו בעצמו.

## ו. דעת רבינו חננאל

### טענת ר"ח

רבינו חננאל טוען בשם הגאונים, שנראה שלמרא קמא יש זכות לבוא ולומר, "מכיוון שאתה הודית שאין לך מושג אם הקרקע שאתה אוחו בה נקנתה ממני או לא, אין לי דין ודברים איתך כלל, ולכן אינך מסוגל לטעון נגדי טענות בבית דין. אלא רק האדם שמכר לך את הקרקע, יכול לבוא ולטעון כנגדי".

### דחיית הרשב"א

הרשב"א תמה על טענתו של רבינו חננאל. הרי כל אדם המוכר חפץ או קרקע, מוכר גם את הזכויות הנלוות לעצם היותו הבעלים, מכיוון שהלוקח קנה מהמוכר הוא קיבל את הזכויות שלו על הקרקע, ואין יכול המערער לבוא ולומר "אין לך דין ודברים איתי". הוכחה לכך ראינו ממקרה 'קשתא בעליתא'. הרי שם באו לדין לפני ר' חייא, ואמר ר' חייא למחזיק שאם יביא עדים שגר שם המוכר במשך יום אחד לפחות, יעמיד בחזקתו את הקרקע. אם כן, איך אומר רבינו חננאל שאין המחזיק יכול לטעון כנגד המערער?

## יישוב שיטת רבינו חננאל

חידושי ר' נחום (בבא בתרא ל, א סעיף עב') מסביר מה ההבדל לפי רבינו חננאל בין המקרה של 'קשתא בעיליתא' לבין המקרה שלנו. שם כתוב בגמרא במפורש, שהחזיק העומד בקרקע חזקת שלוש שנים, ואילו פה לא כתוב. אומר ר' נחום, אמנם אין החזקה מועילה להעמיד את הקרקע בחזקת המחזיק ללא טענה, אבל כוחה מספיק להענקת כוח נוסף לדברי המחזיק.

חידושי ר' נחום אינו סותר את הרשב"ם שכותב בפירוש שאין זה משנה במקרה שלנו האם היתה למחזיק חזקת שלוש שנים או לא, עדיין היה המערער יכול לומר לו "אינך בעל דברים איתו"; מכיוון שהרשב"ם והתוספות הבינו אחרת מרבינו חננאל את האמירה של המרא קמא. רבינו חננאל הבין אותה כך שלמחזיק אין זכות לטעון מול המרא קמא בבית דין, ואילו הרשב"ם והתוספות הבינו כך שהמערער אומר "אתה עצמך מודה שאינך יודע האם הקרקע שלך או לא, ולכן הטענה שלך מוציאה אותך מהקרקע".

## 2. סיכום

חזקת קרקעות שונה מחזקת מטלטלין בשני מאפיינים עיקריים: הראשון - בחזקת מטלטלין כל מה שנדרש הוא לאחוז בחפץ, ואילו בחזקת קרקעות אין דרך לאחוז בקרקע, אלא רק לעשות בה שימוש. השני - בחזקת מטלטלין אין צורך בטענה המסבירה כיצד הגיע החפץ לידיך, ואילו בחזקת קרקעות ישנו כלל שחזקה ללא טענה אינה חזקה. לכן בחזקת קרקעות אם יש ויכוח על קרקע, האדם הטוען לחזקה צריך להוכיח ש"אחוז" בה שלוש שנים,<sup>19</sup> ובטענתו להסביר כיצד הגיע לידו.

הגמרא בפרק שלישי במסכת בבא בתרא (ל, א) מציגה לנו מקרה יוצא דופן - שהמחזיק בקרקע טוען שקנאה מאדם אחר שאמר לו שקנאה מהמערער ולא מהמערער עצמו, ולכן מכריז המערער שמשום שהוא מודה שלא ממנו קנה הוא אינו "בעל דברים איתו", ורבא מסכים איתו ומעמיד בחזקתו את הקרקע. משום שהמקרה בגמרא הוא סתום וחסר בפרטים יש צורך לעיין בדברי הרשב"ם והתוספות על מנת לבארו.

הרשב"ם מבין שלא משנה אם יש למחזיק חזקת שלוש שנים או לא משום שטענתו של המחזיק אינה ודאית שהרי הוא אינו יודע אם הקרקע באמת היתה שייכת למי



שמכרה לו, ולכן זוכה המערער בקרקע. לעומת זאת אם היה מחזיק שלוש שנים בקרקע וטוען טענת ברי או מביא עדי חד יומא, היה נאמן במיגו שהיה טוען "ממך קניתיה ו'אכלתיה' שלוש שנות חזקה" וזוכה בקרקע. התוספות לעומתו סובר שהיה למחזיק צורך בחזקה ובטענת ברי רק כל עוד יש למערער עדי מרא קמא. אך במקרה שלנו שאין למערער עדי מרא קמא, יכול המחזיק לטעון טענת ברי ולזכות במיגו שהיה טוען "לא היתה שלך מעולם", ואין לו צורך בחזקה.

מוסיף התוספות ואומר שבמקרה שלנו שטען טענת שמא "מפלוגי קניתיה שאמר לי שקנאה ממך" אינו יכול לחזור ולטעון לאחר מכן טענת ברי במיגו שהיה יכול להגיד בתחילה "לא היתה שלך מעולם" משום שאין אומרים מיגו למפרע. מנמק התוספות- שהטעם הוא שלא העלה על דעתו בתחילה שיהיה זקוק לטענה טובה יותר. לכן, אינו נאמן לטעון למיגו. תוספות מחזק את טענתו עם שלוש ראיות משלושה מקרים שונים בש"ס.

התוספות מביא את הרשב"א שטוען שבמקרה שלנו למרות שאין למחזיק לא מיגו ולא חזקה, אם יביא עדי חד יומא, יטענו בית הדין בשבילו משום 'טענינן ללוקח' שיכל המוכר לומר למערער "לא היתה שלך מעולם", ואין זה משנה שהמחזיק עומד כעד אחד נגד המיגו. ישנם שני קשיים בשיטת הרשב"א, המחזיק עצמו עומד כעד אחד נגד המיגו האפשרי של המוכר. ועוד, כיצד ניתן לטעון ללוקח טענה שהוא עצמו אינו יכול לטעון? שהרי הוא יודע שהקרקע היתה שייכת למערער. הרשב"א מיישב קושיות אלו על ידי דוגמאות מהש"ס.

ר"י חולק על טענת הרשב"א ומחלק בין אחת הדוגמאות שהביא הרשב"א לגבי זה שאפשר לטעון טענה ללוקח למרות שהוא עצמו אינו יכול לטעון אותה, לבין המקרה שלנו. שבאותו המקרה שהביא הרשב"א אין ל'לוקח' שום ידיעה לגבי המצב, ולכן גם אין שום דבר ש'חוסם' את בית הדין מלטעון בשבילו, לעומת זאת כאן יודע הלוקח משעת הקנייה שהקרקע היתה שייכת למערער.

השו"ע באבן העזר, דן על מקרה בו מעידה מישהי על עצמה שנשבתה אך לא נאסרה לכהן ונאמנת במיגו שהיתה אומרת לא נשביתי. האבני מילואים מביא את הרד"ך שאומר שגם כהן היודע שנשבתה יכול לשאתה מכח המיגו, והוא מציע לתלות את העניין במחלוקתם של ר"י והרשב"א. הרד"ך סובר כרשב"א, ואילו ר"י גם כאן יגיד שאין הכהן רשאי לשאתה. האבני מילואים מלמד אותנו שהמחלוקת בין ר"י לרשב"א היא מחלוקת עקרונית בדין מיגו- האם דין מיגו תקף גם למי שאינו יכול לטעון אותו בעצמו.

בסוף התוספות מובא רבינו חננאל שטוען בשם הגאונים שמכיוון שהודה המחזיק שאינו יודע האם הקרקע באמת שייכת לו או לא אין לו זכות כלל לטעון טענות בבית דין כלפי המערער אלא רק למי שמכרה לו. הרשב"א תמה על טענה זו ומביא הוכחה מהמקרה 'קשתא בעיליתא', שבו ר' חייא הורה למחזיק להביא עדי חד יומא כדי להוכיח שהקרקע אכן שייכת לו. כיצד טוען רבינו חננאל שאינו יכול לטעון בבית דין?

חידושי ר' נחום מיישב את רבינו חננאל ומסביר שבמקרה 'קשתא בעיליתא' מסופר לנו שהחזיק שלוש שנים בקרקע, ואילו כאן לא מסופר לנו. אומנם חזקתו לא הועילה להעמיד ברשותו את הקרקע, אך העניקה לטענתו כח נוסף. ר' נחום אינו סותר את הרשב"ם שאמר במפורש שאין זה משנה האם היתה למחזיק חזקה או לא; משום שהרשב"ם והתוספות הבינו שונה מרבינו חננאל את אמירתו של מרא קמא. רבינו חננאל הבין שכוונתה שאין לו זכות לטעון טענות בבית דין, ואילו הרשב"ם והתוספות הבינו שכוונתה שמשום שהמחזיק הודה שהמערער הוא המרא קמא וטענתו שלו הינה טענת שמא, הוציא את עצמו מהקרקע ואין טענותיו עומדות מול טענותיו של המערער.